

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ט: א.] (ג) [לקמן זרז.] א [פסחים ט: וס"ג.] (ד) [תוספתא פ"ט ה"ג.] (ה) [לקמן ט: א.] (ו) גי' רש"ל ובגולגולת בש"א כמלא מקדח ובה"א כדי וכו' וע"ש שכתב שט"ס בנשי"י ועיין רש"א, א, א [ב"א המוח דבלי"ס גם לכן וכו' ונמחק חיצת רבי'ת רש"ל, א [בגהלות פ"ב משנה ג],

»

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והלא נמי אפי"ג דבפסוקת הגרגרת שיעורא: (ב) ד"ה מלטרפ' לכאסר אי כד מעגלת:

»

מוסף רש"י

נקב אחד ארוך. ונקדרה בחסרון [לקמן (ד)]. מצטרפים למלא מקדחה. וזכו ליה מטהא פהלא לגי'ט שמה, פלגמא דשדרה וגולגולת בגהלות (פ"ב מ"ג) דהיינו עד שיעטל מן המי ופנת, דחי אמרנן בפיקון (נב): גבי שדרה וכן לטרפה [לקמן (ד)]. חבירן בבבליא. ר' יוחנן מבגל הוה ועלה לארץ ישראל (גיטין נח:).

»

שיטה מקובצת

[א] וגבי נקבים קטנים נמי בעי כאסר: [ב] שהוא מתפרש בחסותו שבראשי הצלעות: [ג] הקרום הך שהמוח מונח בתוכו הסי"ד ומה"ד וסימנין למי"ד קרמא תתאה הסי"ד: [ד] יכול להכיר רבוצת המוח: [ה] משום דבי"ש פירשו שיעורן קטן: [ו] שיש בהם חסרון איירי ומשני דבשאי"ן [ז] אנסה עצמה שפשטה צוארה יותר מדאי:

»

רבינו גרשום

ניקבה כנפה. כלומר הגרגרת שניקבה ולא ניקבה במקום אחד אלא ברוב מקומות ניקב נקבים דקין מצטרפת לרובה כלומר אם בין כל הני נקבים שיעורן כרוב חלה טרפה. מתיב ר' ירמיה בר אבא ובגולגולת שיש בה נקב אחד ארוך כו' מצטרפין לכמלא מקדח דשיעור נקב לגולגולת לענין טרפה כמלא מקדח: הכא נמי כיון דשיעורו בכאיסר כו' כרבעיין למימרי לקמן: נפתחה כדי שיכנס איסר לרחבו: בעופא מאי. כלומר בעופא דאין אנו יכולין לשער נקבים שיש בהן חסרון בכאיסר שהקנה אינו רחב כל כך היכי משעריין. מקפלו ומניחו על פי הקנה כו'. כלומר ג'ע"פ נקב הקנה: וסימנין נפיא. כלומר כשם ששוחטין נפיא ע"פ העגול כך שוחטין הכא ומניחו על

אלו טרפות פרק שלישי חולין

אסייקורי מסייקרי צי. נכדצין הס צמה שאני סועד אללס והנאחם

היא ואין זו מתנה: **כנפה**. הגרגרת סביב סביב להיקפה נקדים **דקים כנפה: מלטרפין הנקבים לרוצא**. אילו היו כולן מחוזרים יחד היה רוצא נפסק טרפה: **וגולגולת**. לגבי אהל המת תניא

(אהלות פ"ב משנה ג) צהיהא דכמה חסרון בשדרה קתני סיפא^(א) ובגולגולת כדי שיעטל מן המי וימות הוי חסרון ולא מטמא ואמרין צבכורות (דף לח.) כמה יעטל מן המי וימות כמלא מקדח של רופאים ומני עלה דלס יש צו נקב אחד ארוך שאין עגול רואים אותו אם יתנו ארכו לעגלו והוי כמלא מקדח הוי חסרון או אפילו יש צו נקבים קטנים הרבה כולן מלטרפין לכמלא מקדח: **אלמא כיון**. דשיעור חסרון גולגולת כמלא מקדח הוא מלטרפין נקבים הקטנים לכמלא מקדח כאילו הוי חד נקב ולא יבצין צהו שיעורא אחרניא: **והלא נמי**. אפי"ג (ג) דבפסוקות שיעורא לרוצא גבי נקובה תנן צמתניתין [לקמן דף טז.] עד כמה תחסר עד כאיסר האיטלקי אלמא נקב הקנה טריפתו צכאסר וגבי נקבים קטנים"א צעי כאסר לשעוריהו: **איסמטיטיס**. להאי מנשה: **מלטרפין לרוצא**. דהוו כפסיקה בעלמא דלא מיחסרא וניקבה כנפה נמי דליכא חסרון: **יעטלה הימנה רצועה**. לארכה דליכא חסרון: **מלטרפס לנאיסר**. אי (ו) כי מעגלת לה הויא איסר טרפה: **צעופא**. נקבים דחסרון צעוף דליכא למימר בגרגרת דידיה כאסר צממה הוי שיעוריה: **מקפלו**. חותך למטה מן הנקבים וצדדיהם עד שיוכל לקפל הרצועה שהן צה כלפי פי הקנה ומניחו למקום צין הנקבים והשלם שצין נקב לנקב את רוצ הקנה אפי"ג דצנקבים גרידי ליכא רוצא: **טריפס**. הואיל ויש צהן חסרון ושיעור סמיכת נקבים זה לזה כנפה דלא אניקבה כנפה קיימין: **וסימנין**. שלא תשנה שמועה זו ולא תימא כאסר או מלטרפין לרוצא: **נפיא**. כעין שעושין הנפה שמניחין שם יריעות וצב הסוס על פי העוגל. וזה סימן יהא לך נקבה כנפה שאלת

ומעשה נפה השיצון: **נפתחה כמין דלס**. ולא נטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כעין דלת צמוחמו: **כדי שיכנס איסר לרחבו**. ושיעור גדול הוא זה מאסר דהכא צעיין נכנס ויואז משום דאין כלן חסרון והדלת סותם את הנקב: **נפדקס**. לארכה. וקילא מכולו דליכא דנפסק לרחצה צרוצא מתוך שהריאה מושכת למטה והואך מושך והואך לגמרי ולא הדר חלים צולדרי"א צלע"ז אצל לארכה כל כמה שהאזר נמשך הסדק סוגר והואך הלכך הדר חלים: **חוליא**. טבעת שמעמי. וצעניי נראה שהן שלש טבעות כדאמרין צמנחות (דף נט.) כדי שיכרוך וישנה וישלש הויא חוליא לגבי צלי"ת: **מה חוליא ומה חוליא**. למה לכוס החוליות הללו דקאמר רב: הכי גרסינן **אמרו קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יוחנן הכי** ולא גרסינן **איכא דאמרי: הכי**. דקאמר רבי יוחנן משהו למעלה ומשהו למטה אמרוה קמיה משמיה דרבי יוחנן: **חבירן צנלאי**. רבי יוחנן מבגל סליק: **כי האי טעמא**. לשבח קאמר: **מטבעת הגדולה**. כרבי יוסי צרבי יהודה ומחלוקתו צפ"ק (לעיל דף יח.) נקט לה מיהו אף קיימא לן כרבי חנינא צן אנטונינוס דמשפוי כוצע ולמטה כשרה [לעיל יע.] דהיינו למעלה מן הטבעת: **כנפי ריאה**. אוני ריאה: **הסחסוחה**. כדמפרש רבא תחמונה כשהצהמה תלויה דהיינו אונות קטנות שהיא עליונה כשאוחזין צקנה והריאה תלויה למטה: **כנפי**. כמות שהן נמתחין ופורשין כנפים למעלה אפי"פ שהקנה יורד ציניהם עד מקום חיבורן: **שאני אומר כל שפושטס לוארה ורועה**. ולא יותר לכך אני מפרש תחמונה שהיא עליונה שלא תאמר תחמונה כשאוחזין הקנה דהיינו כנגד כל הריאה: **שלא סאנס**. למשוך הסימנים חוץ לחזה צידי אדם: **אנסה עזמה**. לפשוט מאד לוארה צשעת שחיטה מהו: **סיקו**. ולחומרא וכן הלכה: **למטה מן החזה**. למקום שאין ראוי לשחיטה: **נידון כריאה**. צנקב משהו ולא צרוב כגרגרת: **ס"ר איזהו חזה**. לגבי חזה ושוק של שלמים הניתן לכהנים: **הרואה את הקרקע**. אינו משצר מן הצלעות צגוצה הצדדין כלום אלא השומן התחתון כמות שהוא"א בחסותו שצראשי הצלעות: **למעלה עד הכרס וכו'**. ושיעור ארכו למעלה עד הכרס כשהצהמה תלויה להפשיט היו נוטלים אותו וחותר צ' צלעות הקטנות העליונות עמו משמי דפנות אחד מכאן ואחד מכאן והן שסביב הקנה ונקראין פורציל"א:

קרמא עילאה. המחוזר לגולגולת מצפנים: **ואפי"ג דלא איניקצי סתאה**. הקרום הרך ששהמוח מונח בתוכו: **חייתא**. שק כמו (צ"מ דף יד:) חייתא דקיערי: **דמתנה ציס מוחא**. שהמוח מונח בתוכו: **כנגדו צציזס ניכר**. צציזי וזכר אתה יכול להכיר (ז"ו) רבי'ת ניכר לגמרי ונראה כמותו הוא נותן לו סימן צציזס: **כל מה שצקדרס**. צגולגולת עד שלא התחיל לצאת מן הקדרה ליעשות חוט שהרי חוט השדרה מן המוח הוא צא: **נידון כמות**. צנקב משהו: **לימשך**. לצאת מן הקדרה לצד החוט: **נידון כחוט**. צפסיקת הרוב: פולין

אלו טרפות פרק שלישי חולין

מה.

מצטרפין צבמלא מקדח. לאו משום דצבו למיתסם צכ"ש"א אלא משום דצ"ש י"א פירשו שיעור נקט שיעורא דצ"ש: **אישתמייתיה הא דאמר בו'**. ס"ד לרב ירמיה דאפילו צנקבים שיש צהם חסרון קאמר דמלטרפין לרובה מדנקט

כנפה דמשמע צנקבי נפה שיש צהם חסרון איירי וי ומסיק דצשאין צהן חסרון איירי ולא נקט נפה אלא לומר דמלאה נקבים כנפה ולשון אישתמיטתי קשה: **נימלך מוננה רצועה מצטרפת צכאיסר**. תימא ליסמועיין ניקצה וכו"ש רצועה: **כדי שיכנס איסר דרחבו**. פירוש לרחבו של איסר שישציהו שם על רחבו ויכנס לאפוקי דרך עוציו: **אנסה עצמה**. שפשטה וי ראשה יותר מדאי ליעול ירק צצור: **חותך שתי צלעות מכאן ומכאן**. פירש ר"ח שמים מכאן ושמים מכאן והאי חזה לא הוי כההוא דמסכת תמיד (דף נא.) שלא היו שם שום צלעות דמתן צפ' לא היו כופתין: **מר**

נקבים שיש בהן חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובא בעופא מאי אמר רבי יצחק בר נחמני לד ידי מפרשא לי מיניה דרבי אלעזר ימקפלו ומניחו על פי הקנה אם חופה את רוב הקנה טרפה ואם לאו כשרה אמר רב פפא וסימנין נפיא ינפתחה כדלת אמר רב נחמן כדי שיכנס איסר לרחבו (י"ג)נסדקה אמר רב אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה וחוליא אחת למטה כשרה אמרוה קמיה דרבי יוחנן אמר מה חוליא ומה חוליא דקאמר רב אלא אימא יאפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשרה אמרוה קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יוחנן הכי אמר להו ידעיין חבירן בבבליא לפרושי כי האי טעמא תנא רבי חייא בר יוסף קמיה דרבי יוחנן וכל הצואר כולו כשר לשחיטה ממטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה אמר רבא תחתונה שהיא עליונה שאני אומר יכל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תאנס בעי רב חנינא ואיתימא רב חנניה אנסה עצמה מהו יתיקו יתיב רבי יוחנן ורשב"ל נפק מילתא מבינייהו אנס בסימנים ושחמ פסולה יניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה תנו רבנן (י"ב)איזהו חזה זה הרואה את הקרקע למטה עד הצואר למעלה עד הכרס חותך שתי צלעות משתי דפנות אילך ואילך וזהו חזה הניתן לכהנים: ניקב קרום של מוח: רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא (י"ג)עילאה אפי"ג דלא אינקיב תתאה ואמרי לה יעד דאינקיב תתאה אמר רבי שמואל בר נחמני וסימנין חייתא דמתנח ביה מוחא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי כנגדו בבציים ניכר א"ר שמעון בן פוי אמר ריב"ל משום בר קפרא מוח כל מה שבקדירה גדון כמות התחיל למשוך גדון כחוט השדרה ומהיכן מתחיל לימשך אמר רבי יצחק בר נחמני לד ידי מפרשא לי מיניה דרבי יהושע בן לוי יכמין שני פולין

ולא נטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שם כעין דלת צמוחמו: **כדי שיכנס איסר לרחבו**. ושיעור גדול הוא זה מאסר דהכא צעיין נכנס ויואז משום דאין כלן חסרון והדלת סותם את הנקב: **נפדקס**. לארכה. וקילא מכולו דליכא דנפסק לרחצה צרוצא מתוך שהריאה מושכת למטה והואך מושך והואך לגמרי ולא הדר חלים צולדרי"א צלע"ז אצל לארכה כל כמה שהאזר נמשך הסדק סוגר והואך הלכך הדר חלים: **חוליא**. טבעת שמעמי. וצעניי נראה שהן שלש טבעות כדאמרין צמנחות (דף נט.) כדי שיכרוך וישנה וישלש הויא חוליא לגבי צלי"ת: **מה חוליא ומה חוליא**. למה לכוס החוליות הללו דקאמר רב: הכי גרסינן **אמרו קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יוחנן הכי** ולא גרסינן **איכא דאמרי: הכי**. דקאמר רבי יוחנן משהו למעלה ומשהו למטה אמרוה קמיה משמיה דרבי יוחנן: **חבירן צנלאי**. רבי יוחנן מבגל סליק: **כי האי טעמא**. לשבח קאמר: **מטבעת הגדולה**. כרבי יוסי צרבי יהודה ומחלוקתו צפ"ק (לעיל דף יח.) נקט לה מיהו אף קיימא לן כרבי חנינא צן אנטונינוס דמשפוי כוצע ולמטה כשרה [לעיל יע.] דהיינו למעלה מן הטבעת: **כנפי ריאה**. אוני ריאה: **הסחסוחה**. כדמפרש רבא תחמונה כשהצהמה תלויה דהיינו אונות קטנות שהיא עליונה כשאוחזין צקנה והריאה תלויה למטה: **כנפי**. כמות שהן נמתחין ופורשין כנפים למעלה אפי"פ שהקנה יורד ציניהם עד מקום חיבורן: **שאני אומר כל שפושטס לוארה ורועה**. ולא יותר לכך אני מפרש תחמונה שהיא עליונה שלא תאמר תחמונה כשאוחזין הקנה דהיינו כנגד כל הריאה: **שלא סאנס**. למשוך הסימנים חוץ לחזה צידי אדם: **אנסה עזמה**. לפשוט מאד לוארה צשעת שחיטה מהו: **סיקו**. ולחומרא וכן הלכה: **למטה מן החזה**. למקום שאין ראוי לשחיטה: **נידון כריאה**. צנקב משהו ולא צרוב כגרגרת: **ס"ר איזהו חזה**. לגבי חזה ושוק של שלמים הניתן לכהנים: **הרואה את הקרקע**. אינו משצר מן הצלעות צגוצה הצדדין כלום אלא השומן התחתון כמות שהוא"א בחסותו שצראשי הצלעות: **למעלה עד הכרס וכו'**. ושיעור ארכו למעלה עד הכרס כשהצהמה תלויה להפשיט היו נוטלים אותו וחותר צ' צלעות הקטנות העליונות עמו משמי דפנות אחד מכאן ואחד מכאן והן שסביב הקנה ונקראין פורציל"א:

(צ"מ דף יד:) חייתא דקיערי: **דמתנה ציס מוחא**. שהמוח מונח בתוכו: **כנגדו צציזס ניכר**. צציזי וזכר אתה יכול להכיר (ז"ו) רבי'ת ניכר לגמרי ונראה כמותו הוא נותן לו סימן צציזס: **כל מה שצקדרס**. צגולגולת עד שלא התחיל לצאת מן הקדרה ליעשות חוט שהרי חוט השדרה מן המוח הוא צא: **נידון כמות**. צנקב משהו: **לימשך**. לצאת מן הקדרה לצד החוט: **נידון כחוט**. צפסיקת הרוב:

פולין

עין משפט ונר מצוה

מד א מיי פ"ב מהל' טומאת מת הל"ח:
מה ב מיי פ"ג מהל' שחיטה הל' כב סמג
ענין סב טו"ע יו"ד סי' דל סעיף ג:
מו ג מיי' שם טו"ע שם סעיף ד:
מו ד מיי' שם ועין צהשגות וכו"מ
טו"ע שם סעיף ה וסעיף י:
מה ה ו מיי' שם הלכה כד טו"ע שם סעיף יז:

מו ז ח ז מיי' שם פ"א הלכ' ו י [ז] סמג
שם טו"ע יו"ד סי' כ סעי' א:
ג י מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"א סמג ענין סב טו"ע יו"ד סי' לד סמ':
נא ב מיי' פ"ט מהל' מנשה הקצנות הל"י:
גב ל מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ג סמג
ענין סב טו"ע יו"ד סי' נא ס"א:
גב ז מיי' שם טו"ע שם סעי' ד:

»

לעני רש"י

שולדרי"א [שולדרי"ר].
לרין.
פורציל"א. חלל הצואר.

»

רבינו גרשום (המשך)

פי הקנה: נסדקה. כלומר בארוך הקנה: הכי גרסינן (א) איכא דאמרי אמרוה רבנן קמיה דר' יוחנן משמיה דר' יוחנן כלומר כטאמרו שממיה דר' יוחנן שבתא ואמר להו ידעין חבירן בבבליא כו': אמר רבא תחתונה שהיא עליונה מתיים עליונה כשהבהמה מהלכת וכשתולין אותה תחתונה א"ל אני א' כדי שתפשוט צוארה ותרעה כו' (ג) כלומר ר' יוחנן א"ל ר' יצחק בר יוסף ובלבד שלא תיאנס כלומר שלא יהא שום בר אדם אונסה אלא כדי שהיא עצמה תפשוט: אנסה עצמה מאי כלומר מי אמרי' כיון דלאו כל שעתא אין צוארה כי"כ (פשוטה) אסור דלאו מקום שחיטה הוא או דילמא כיון דיכול לפשוט עד אותו מקום מקום שחיטה מקרי תיקי: נידון כריאה ונקובתו במשחו. כנגדו בבציים ניכר כלומר בבציים בהמה שיש שם שני קרנות וכל מה שבקדירה נידון כמות עצם שהמוח מונח בו זו היא קדירה ואין מונח במקום שמונחת בשנים ושלשה מקומות והכי קאמר מוח שבמקום אחד וכל מה שסביב המוח בחורין כולן נידונין כמות ומה דינו של מוח ניקב קרום של מוח בכל שהוא טרפה: נידון כחוט השדרה ברוב עורו של מוח:

(ב) וכו' גרסמת ספר המזומה לרבינו ציון בגמ' כלא ועי' צ"ח צו"ד סימן ל"ד.
(ג) נראה דל"ל אמר ליה ר"ח צר יוסף ל"י.